

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

**Directoraat-generaal Agro en
Natuur**

Directie Dierlijke Agroketens en
Dierenwelzijn

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/Inv

Datum 30 oktober 2018

Betreft Beantwoording vragen over de verstikkingsdood van varkens nadat de ventilatie in de stal was uitgevallen

Ons kenmerk

DGAN-DAD / 18227393

Uw kenmerk

2018Z14627

Geachte Voorzitter,

Hierbij zend ik u de antwoorden op vragen van het lid Ouwehand (PvdD) over de verstikkingsdood van varkens nadat de ventilatie in hun stal uitviel met als kenmerk 2018Z14627.

1

Kunt u bevestigen dat de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) een onderzoek instelt naar de dood van zo'n 1200 varkens, die door verstikking om het leven zijn gekomen nadat de ventilatie uitviel in de volautomatische stal waarin zij zich bevonden?

Antwoord

Ja.

2

Is het waar dat de NVWA pas ontdekte dat dit gebeurd was nadat een journalist vragen stelde aan de NVWA over de dood van deze dieren?

3

Is er een melding binnengekomen bij de NVWA over deze situatie in Haaren? Zo ja, door wie, wanneer is de melding gedaan en wat is ermee gebeurd?

Antwoord 2 en 3

De NVWA heeft voor het eerst kennis gekregen over deze situatie via een regionaal dagblad. De NVWA heeft niet op een andere wijze een melding ontvangen over deze situatie in Haaren. Er is voor de houder geen verplichting op basis van de Wet dieren om verstikking van varkens te melden bij de NVWA.

4

Kunt u bevestigen dat de varkenshouder de sterfte van 1200 varkens had moeten melden bij de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) in het kader van de Regeling identificatie en registratie van dieren (I&R-regeling)?

5

Is dat daadwerkelijk gebeurd? Zo ja, kunt u toelichten waarom de NVWA van niks wist terwijl er wel signalen waren bij RVO.nl dat zich een situatie had voorgedaan die om toezicht door de NVWA vroeg? Zo nee, wat is de sanctie op het niet melden van een dergelijke (massale) sterfte van dieren bij RVO.nl?

Antwoord 4 en 5

In de Regeling identificatie en registratie van dieren is opgenomen dat een houder melding moet maken van de afvoer van dode varkens van zijn bedrijf. Er is een melding gedaan door de houder. Vanuit het I&R-systeem gaat geen automatische signalering naar de NVWA. Bij het niet melden van kadavers kan de NVWA overgaan tot het opleggen van een bestuurlijke boete, maar daar was hier geen sprake van.

6

Kunt u bevestigen dat de varkenshouder de sterfte van 1200 varkens had moeten melden bij de gemeente Haaren op basis van artikel 17, tweede lid, van de Wet milieubeheer, maar dat dit niet is gebeurd? Zo nee, hoe zit het dan?

7

Welke sanctie staat er op het overtreden van deze meldplicht?

8

Heeft de betreffende varkenshouder zich vaker onttrokken aan de meldingsplicht? Welk gevolg is of wordt daar toen en nu aan gegeven?

9

Is het waar dat de Omgevingsdienst Brabant-Noord de stallen in maart van dit jaar nog heeft gecontroleerd en begin juli een hercontrole heeft gedaan, maar niets heeft opgemerkt aan de ventilatiesystemen?

10

Wat zegt dat volgens u over de kwaliteit van die controles dan wel over de (on)mogelijkheid om dergelijke automatische ventilatiesystemen daadwerkelijk op hun deugdelijkheid te kunnen beoordelen?

13

Hebben de betreffende Omgevingsdienst of de betreffende gemeente in het geval van Heeswijk-Dinther destijds onderzoek gedaan naar het incident of anderszins actie ondernomen? Zo ja, wat waren de resultaten daarvan? Zo nee, hoe beoordeelt u het achterwege blijven van onderzoek als weerloze dieren een verstikkingsdood zijn gestorven door technische mankementen aan het systeem waar de varkenshouderij op draait?

Antwoord 6, 7, 8, 9, 10 en 13

Ik beschik niet over informatie of de houder zich onttrokken heeft aan een meldingsplicht aan de gemeente Haaren en over de bevindingen en de kwaliteit van de controles van de omgevingsdienst Brabant-Noord. Ook over het geval van Heeswijk-Dinther is het aan de betreffende omgevingsdienst of de betreffende gemeente om daar informatie over te verstrekken.

11

Wie is er verantwoordelijk voor het toezicht en de controle op de technische systemen in de veehouderij?

26

Kunt u uiteenzetten wat de voorschriften precies zijn ten aanzien van volledig geautomatiseerde ventilatiesystemen?

Antwoord 11 en 26

In het Besluit houders van dieren is opgenomen dat in het geval dieren afhankelijk zijn van kunstmatige ventilatie, dit ventilatiesysteem voorzien moet zijn van een passend noodstelsel waarmee voldoende verse lucht kan worden aangevoerd om de gezondheid en het welzijn van het dier te waarborgen als het hoofdstelsel uitvalt. Als het ventilatiesysteem uitvalt, moet een alarmsysteem in werking treden, dat regelmatig wordt getest. Dit is de verantwoordelijkheid van de veehouder, net als het technisch onderhoud van de systemen. De NVWA houdt toezicht op de aanwezigheid van deze voorzieningen en dat de voorziening werkt.

12

Waarom stelde de NVWA in een eerder geval van verstikkingsdood door het uitvallen van de ventilatie (in Heeswijk-Dinther) dat er voor de NVWA geen taak ligt bij technische mankementen, terwijl het nu wel de NVWA is die onderzoek instelt en kennelijk niet de Omgevingsdienst?

Antwoord

In verband met het grote aantal dieren wat bij dit geval is betrokken heeft de de NVWA onderzocht wat er is misgegaan en of het incident verwijtbaar is. Daarbij heeft de NVWA onder andere gecontroleerd op het aanwezig zijn van een noodstelsel en alarminstallatie.

14

Wanneer verwacht de NVWA haar onderzoek af te ronden? Kunt u toezeggen dat u de Kamer informeert over de uitkomsten?

15

Kunt u bevestigen dat de stal waarin 1200 varkens zijn gestikt een volledig geautomatiseerde stal betreft, wat betekent dat het vetmesten van de dieren geschiedt via machines die zó zijn ingesteld dat er op gezette tijden brijvoer dan

wel automatisch droogvoer wordt verstrekt en dat ook de watervoorziening en luchtventilatie volledig zijn geautomatiseerd?

24

Kunt u bevestigen dat de dieren na het uitvallen van de ventilatie binnen enkele uren zijn gestikt, maar waarschijnlijk nog sneller?

25

Kunt u bevestigen dat de stal wel voldeed aan de vigerende voorschriften ten aanzien van luchtventilatie en dat die voorschriften toch niet hebben kunnen voorkomen dat 1200 varkens een gruwelijke verstikkingsdood zijn gestorven?

Antwoord 14, 15, 24 en 25

De NVWA heeft het onderzoek inmiddels afgerond. Aan uw Kamer kan ik op basis hiervan het volgende melden. De stal waarin de dode varkens zijn aangetroffen betrof een stal met geautomatiseerde voeder- en ventilatiesystemen. De veehouder heeft aan de NVWA verklaard dat er 's nachts een alarm is afgegaan. Hierop is hij naar de stal gegaan, maar kon daar niets vinden wat het alarm had doen afgaan. De volgende ochtend is hij wederom naar de stal gegaan en heeft een ronde gemaakt. Enkele uren later heeft hij weer een alarm ontvangen. Toen hij daarop in de stal kwam bleek de ventilatie te zijn uitgevallen en de varkens dood te zijn. Op het moment van inspectie zijn geen omissies aangetroffen met betrekking tot een werkend nood- en alarmsysteem voor de ventilatie.

16

Kunt u bevestigen dat deze volautomatische systemen de gangbare manier zijn waarop biggen in Nederland worden vetgemest tot ze het gewicht hebben bereikt waarop ze worden geslacht?

Antwoord

Ja. In de meeste stallen maakt de varkenshouder gebruik van ondersteuning voor het houden van varkens door geautomatiseerde processen voor een optimaal stalklimaat en voor verstrekken van voer en drinkwater.

17

Hoeveel van deze volautomatische vleesvarkenstallen telt Nederland, zowel in absolute aantallen als in percentage van het totaal aantal stallen voor vleesvarkens?

18

Hoeveel biggen komen jaarlijks in Nederland in volautomatische stallen terecht, zowel in absolute aantallen als in percentage van het totaal aantal biggen dat in Nederland wordt vetgemest voor de slacht?

Antwoord 17 en 18

Op 1 april 2017 (CBS Landbouwtelling) waren er 3550 bedrijven waar 5,6 miljoen vleesvarkens werden gehouden. Per bedrijf kunnen er meerdere stallen aanwezig

zijn. Het is niet bekend hoeveel vleesvarkensstallen er in totaal zijn in Nederland. Jaarlijks worden in totaal circa 15 miljoen vleesvarkens gehouden. Het is niet bekend hoeveel volautomatische vleesvarkensstallen er zijn in Nederland. Een inschatting is dat meer dan 90% van de vleesvarkens in volautomatische stallen wordt gehouden.

19

Kunt u zich voorstellen dat veel mensen volautomatisch machinaal voeren en drinken niet precies hetzelfde vinden als verzorging van dieren? Wat vindt u zelf?

Antwoord

Ik kan mij voorstellen dat veel mensen volautomatisch machinaal voeren en drinken niet precies hetzelfde vinden als verzorging van dieren. De goede verzorging van dieren dient het uitgangspunt te zijn, en kan niet geheel vervangen worden door volautomatische systemen. De systemen voor voeren en drinken zijn ter ondersteuning van een goede verzorging, maar mogen nooit de verzorging geheel overnemen.

20

Kunt u bevestigen dat varkenshouders zelf mogen weten of en hoe vaak ze de stal in gaan (of mensen sturen die ze daarvoor hebben ingehuurd) om te controleren of de voer-, water- en ventilatiesystemen nog wel werken en om te bezien hoe het met de dieren gaat?

21

Is het waar dat fysieke controle van de geautomatiseerde voer-, water- en ventilatiesystemen, evenals de toestand van de dieren zelf, met name op bedrijven waar de varkenshouder zelf niet woont, zomaar dagen of zelfs langer kan uitblijven? Zo nee, sluit u dat uit?

Antwoord 20 en 21

De zorg voor de dieren ligt bij de varkenshouder. In het besluit houders van dieren is opgenomen dat de varkens ten minste eenmaal per dag gecontroleerd moeten worden. Een vereiste is dat de geautomatiseerde klimaat systemen zijn uitgerust met een alarmsysteem zodat snel kan worden ingegrepen bij storingen.

22

Gaat de NVWA in haar onderzoek de vraag opnemen wat bij deze betreffende stal de frequentie en de routine was qua fysieke controles, evenals eventuele afwijkingen van die frequentie en routine? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Het onderzoek van de NVWA heeft zich gericht op het voldoen aan de wettelijke bepalingen met betrekking tot het welzijn van bedrijfsmatig gehouden varkens, dus ook ten aanzien van voorgeschreven fysieke controles. Daarbij zijn geen afwijkingen geconstateerd.

23

Kunt u bevestigen dat dieren die worden vetgemest in volautomatische stallen al snel in de problemen komen als de ventilatie uitvalt, omdat binnen de kortste keren de hoeveelheid CO₂ in de stal toeneemt en er geen verse zuurstof binnenkomt?

Antwoord

Uitval van de ventilatie kan, afhankelijk van de binnen- en buitentemperatuur, snel leiden tot problemen voor de varkens.

27

Erkent u dat gebruikelijke intervallen voor fysieke controle (een of twee keer per dag) in volledig geautomatiseerde stallen het risico op verstikking van de dieren niet ondervangt, gelet op het snelle intreden van de dood?

Antwoord

Het minimaal eenmaal per dag controleren van de dieren, gekoppeld aan de verplichting van een alarmsysteem in de klimaatbeheersingssystemen, zorgt ervoor dat de risico's op verstikking van de dieren minimaal zijn. Varkenshouders hebben hier zowel voor de zorg voor hun dieren als vanwege de economische gevolgen, groot belang bij.

28

Hoeveel biggen/varkens sterven in Nederland jaarlijks in hun stal? Kunt u in uw antwoord een uitsplitsing maken naar de doodsoorzaak van de betreffende dieren?

Antwoord

De volgende gegevens over 2017 zijn beschikbaar vanuit I&R varkens over het aantal dode varkens dat gemeld is. Het betreft de opgave van 5.389.606 biggen, 140 fokberen, 11.494 slachtzeugen en slachtbiggen, 440.762 vleesvarkens en 61.677 zeugen en fokgelten. Er is geen informatie over de uitsplitsing naar de doodsoorzaak.

29

Is het waar dat de oorzaak van de dood van een dier in de veehouderij alleen bij de NVWA gemeld hoeft te worden als dat een besmettelijke ziekte betreft? Zo nee, hoe zit het dan?

Antwoord

Voor bepaalde besmettelijke dierziekten, zoals bijvoorbeeld klassieke varkenspest en de ziekte van Aujeszky, bestaat er een wettelijke plicht om een verdenking van het aanwezig zijn van die ziekte te melden bij de NVWA. Deze melding moet door de houder van de dieren, de dierenarts of een onderzoekslaboratorium gedaan worden. Sommige van deze aangifteplichtige dierziekten kunnen tot gevolg hebben dat er dieren sterven. Sterfte van dieren kan daarom wel aanleiding zijn

om melding te doen van een verdenking van het aanwezig zijn van een aangifteplichtige dierziekte. Bij de dood van een dier is vaak geen sprake van een verdenking van het aanwezig zijn van een bepaalde aangifteplichtige dierziekte en dan is men dus niet verplicht een melding te doen.

30

Erkent u dat de NVWA geen goed of compleet zicht kan hebben op het welzijn van dieren in de Nederlandse veehouderij als niet hoeft worden gemeld hoeveel dieren er in hun stal zijn doodgegaan en wat de oorzaak was van hun dood?

Antwoord

De NVWA voert jaarlijks risicogebaseerde controles uit op de dierwelzijnsregelgeving en treedt zo nodig op. Zie ook mijn brief van 17 april 2018 "Verzoek vaste commissie over beelden Varkens in Nood" waarin wordt ingegaan op handhaving door de NVWA (Kamerstuknummer 28286, nr.972).

31

Wat gaat u doen om meer zicht te krijgen op de oorzaken van de dood van dieren in de Nederlandse veehouderij, anders dan dood door slacht?

Antwoord

In de beleidsbrief Dierenwelzijn van 4 oktober (kamerstuknummer 28286, nr 941) heb ik aangegeven me in te zetten voor de zorg van jonge dieren. De hoge sterfte onder jonge dieren, zowel bij de geboorte als in de eerste levensmaanden is reden tot zorg.

32

Deelt u de mening dat de verstikkingsdood van dieren in de veehouderij moet worden voorkomen? Zo ja, welke veranderingen gaat u doorvoeren om te voorkomen dat dit nog een keer kan gebeuren? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

De verstikkingsdood van dieren is afschuwelijk en moet voorkomen worden. De verantwoordelijkheid ligt bij de veehouders om zelf de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen om tragische incidenten zoals deze te voorkomen. Daarop wordt toegezien door de omgevingsdiensten en de NVWA. Ik zal dit punt ook agenderen in het overleg met de varkenssector.

Carola Schouten
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit